

Presentation från MTM-café i SFF:s och SRF Skånes regi 2023-09-13

Myndigheten för tillgängliga medier

Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, tillhör Kulturdepartementet. MTM:s uppdrag är att vara ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier och arbeta för att alla ska ha tillgång till litteratur och samhällsinformation utifrån vars och ens förutsättningar, oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning.

MTM ...

- Producerar och distribuerar taltidningar, talböcker, punktskriftsböcker och tidningar samt lättläst litteratur.
- Är de svenska bibliotekens lånecentral för tillgängliga medier: det digitala biblioteket Legimus är navet i verksamheten.
- Arbetar med forskning och utveckling av ny teknik för produktion och läsning. Ett särskilt uppdrag är att ge studerande på högskola tillgång till anpassad studielitteratur.
- Tillgängliggör, ger ut och distribuerar lättläst litteratur i den utsträckning behoven inte tillgodoses på den kommersiella marknaden.
- Främjar tillgängligheten till och universell utformning av litteratur, nyheter och samhällsinformation.

Punktskrift

- MTM gör böcker i punktskrift för vuxna, barn och ungdom, i varierande utformning och för olika behov.
- Målet för MTM:s punktskriftsverksamhet är att utveckla punktskriftsservicen och bidra till att punktskriftskunnandet upprätthålls.
- Punktskriftsnämnden: har till uppgift att främja och utveckla taktill läsning och punktskrift som skriftspråk för personer med synnedsättning. Nämnden tar fram och följer principer för tillgänglighet till information både vad gäller konferenser och skriftligt material.

Taktila bilder

- Taktila bilder är bilder som kan uppfattas med känseln. Taktila bilder kallas också för reliefbilder eftersom de återger motivet i relief, med upphöjda linjer och ytor med kännbar struktur. Bilderna kan göras i både svart/vitt och färg.
- De tre vanligaste teknikerna är kollage, svällpapper och silkscreen.
- MTM har avtal med externa formgivare för framställning av bilder.

Produktion av punktskriftsböcker/år

- Ca 750 punktskriftsböcker totalt.

- Ca 500 vuxen.
- Ca drygt 200 böcker för barn och unga i olika format.

Produktion

- MTM producerar merparten av punktskriftsböckerna internt via olika produktionssystem.
- MTM samarbetar med externa punktskriftsleverantörer och formgivare.
- Boken kan produceras på olika sätt exempelvis med glestryck och utan versaler. Produktionen kan kompletteras med reliefbild vid behov.
- Att producera en punktskriftsbok tar mellan två veckor och tio månader. Studerande på högskola prioriteras.

Nya punktskriftsböcker förslag/urval

- Flertalet böcker för vuxna görs på förslag från punktskriftsläsare. MTM producerar främst ny skönlitteratur, men också en del facklitteratur. Läsaren lämnar förslag via Punktskrifts- och prenumerationservice, legimus.se eller det lokala biblioteket.
- Barn lämnar inte lika många förslag, vilket gör att barnbibliotekarien gör en stor del av urvalet utifrån kunskap om utgivningen av barnlitteratur.
- MTM:s bibliotekariär väljer och fattar beslut om vilka tryckta böcker som ska bli punktskriftsböcker. Besluten om produktion grundar sig på MTM:s riktlinjer för bokurval.

Legimus – MTM:s digitala bibliotek

- Alla som har en syn- eller läsnedsättning kan få tillgång till Legimus.
- Biblioteket består av ungefär 140 000 titlar i olika format. Många finns endast som talbok, men många även som punktskriftsbok och en del (främst studielitteratur) i andra tillgängliga format.
- Den som vill ha tillgång till talböckerna i Legimus får hjälp av sitt lokala folk- eller skolbibliotek.
- Den som vill läsa punktskrift vänder sig till MTM:s Punktskrifts- och prenumerationservice, men kan också få hjälp på sitt lokala bibliotek.

Envägslån

- Boken trycks och skickas direkt till låntagaren. Den färdiglästa boken kan lämnas till pappersåtervinningen.
- Böcker som innehåller collagebilder, bredvidböcker, bilagor eller ett större antal svällpappersbilder finns på MTM:s depåbibliotek i Umeå och lånas och skickas tillbaka till MTM.

Specialproduktioner, olika varianter

Interfolierad bok

- Målgrupp: Vuxen med synnedsättning som läser för seende barn.
- Bilderbok med inbladad punktskrift. På plastbladen finns bokens text i sin helhet tillsammans med bildbeskrivningar av illustrationerna.

Bredvidbok i ficka

- Målgrupp: Vuxen med synnedsättning som läser för seende barn.
- Bilderbokens text och bildbeskrivningar är tryckta i punktskrift. Punktskriftsboken är spiralbunden med hårda pärmar. I bakre pärmen finns en ficka med bilderboken.

Bok med inklistrad punktskrift

- Målgrupp: Vuxen med synnedsättning som läser för seende barn.
- Ofta en pek- eller bilderbok med lite text. Punktskrift klistras in på sidorna med genomskinliga remsor.

Punktskriftsbok för lästräning

- Målgrupp: vuxna och barn med synnedsättning.
- Lättlästa böcker som inte innehåller bildbeskrivningar och trycks i glestryck.
- Innehåller den tryckta originalboken samt inläsning på CD-skiva i olika hastigheter. Boken är spiralbunden med hårda pärmar.
- För de yngre nybörjarläsarna finns enklare kapitelböcker. Böckerna trycks i glestryck och har den tryckta originalboken i ficka på omslaget. Boken är spiralbunden med hårda pärmar.

Punktskriftsbok med bilder och storstil

- Målgrupp: Barn med synnedsättning.
- Originalbokens text finns med som punktskrift och tryckt svartskrift i storstil. Boken innehåller svällpappersbilder i färg och den trycks i glestryck. Omslag i svällpapper som skyddas av genomskinlig plast.

Punktskriftsbok med kollagebilder

- Målgrupp: Barn med synnedsättning.
- Den här boken kan ha originalbokens text tryckt i punktskrift tillsammans med en bilderbok i ficka eller tryckt svartskrift i storstil, varvat med punktskrift. Punktskriftsboken är spiralbunden med hårda pärmar. Den innehåller ett urval av kollagebilder.

Den taktila bilderboken

- En taktil bilderbok har oftast en tryckt originalbok som förlaga. Ett urval av originalbokens bilder finns med i den taktila bilderboken. Bilderna är utformade i kontrastrika färger och olika material. En del görs med tecken som stöd (TAKK).
- Illustrerade punktskriftsböcker för vuxna innehåller främst bilder i svällpappersteknik.
- Produktionen av den taktila bilderboken består av fem delmoment: utformning, laserskärning, tryckning, montering, bindning. Delmomenten görs av externa producenter.
- Produktionstid 6–10 månader.

Punktskriftstjänsten

- Punktskriftstjänsten är en individuell, kostnadsfri service för personer med dövblindhet och personer med synnedsättning.
- Exempel på material är bruksanvisningar, musiktexter, tidningsartiklar, recept och stickbeskrivningar.
- Personer med dövblindhet har inga begränsningar när det gäller att beställa material. Personer med synnedsättning kan beställa max 1500 originalsidor punktskrift per person och år.
- Beställning via punktskrift@mtm.se eller insänt fysiskt material.

Punktskriftstidningar

MTM erbjuder punktskriftstidningar för barn och vuxna. Endast personer med synnedsättning kan prenumerera.

MTM erbjuder prenumerationer på bland annat:

- Hört & Sett, en tidning som är sammanställd av nyhets-notiser ur andra tidningar och tidskrifter.
- Ett antal tidningar som är överförda i sin helhet från tryckt version till punktskrift t.ex. 8 sidor, Allers och Vego.
- Tidningar i urval t.ex. Kamratposten och Knep & knåp. Bokstavspaket (om prenumerant). Melodikrysset.
- Nya tidningar (på förslag): Härliga hund, Får jag lov? och Historiskan.
- Artiklar ur Hifi & musik och Allt om resor, kostnadsfritt från Punktskriftstjänsten.

Punktkassen och Punktväskan

- Via syncentralen kan familjer få Punktkassen och Punktväskan, som kan hjälpa och stötta familjer med barn som förväntas bli punktskriftsläsare.
- Punktkassen innehåller en kort introduktion till familjen samt en väldigt enkel taktil bilderbok, Badutflykten, där varje sida bara innehåller ett enda taktilt material.
- Punktväskan innehåller mer information till föräldrarna samt ytterligare en taktil bilderbok. Till boken finns material som gör att man kan leka sagan samtidigt som man läser den. Punktväskan innehåller dessutom material för att kunna skapa sina egna taktila bilder.

- Under 2023 kommer förhoppningsvis den taktila bildlådan att lanseras. Här kommer kopplingen mellan föremål och bild att bli allt tydligare, och den kommer inte heller att vara lika knuten till familjen, utan även andra vuxna i barnets närhet kommer att kunna beställa den från MTM.

Punktklubben

- Barnet kan vara medlem i Punktklubben från det år det fyller fem år tills det slutar årskurs sex.
- Syftet är att väcka och bibehålla barnets taktila nyfikenhet, utveckla de taktila förmågorna och väcka läslust.
- Medlemskapet kostar 100 kronor per år.
- Varje år skickas sex paket ut till barnet. Varje paket har ett speciellt tema och innehåller till exempel taktila bilder, spel, pysselmaterial, recept, boktips eller böcker.
- Klubben har i nuläget cirka 35 medlemmar.

Spel och övriga produkter

- MTM anpassar sällskapsspel med hjälp av olika material och märkningar.
- MTM producerar varje år en väggalmanacka, där varje kalenderblad innehåller en taktil bild inom årets tema. Almanackan innehåller även fakta och boktips kopplad till bilderna.
- 2024 års tema är berömda byggnader världen över.
- Detta material kan köpas via Iris media, kontaktuppgifter finns nedan.

Kontaktinfo

Kontakta Punktskrifts- och prenumerationservice för frågor som gäller

- Nyförvävslistan
- Låna punktskriftsböcker på andra språk
- Samhällsinfo
- Tidningsprenumerationer såsom Dövas tidning

Punktskrifts- och prenumerationservice har öppet måndag–torsdag 09:00–12:00.

Telefon: 040 653 27 20

E-post: punktskrift@mtm.se

Övrigt

- Punktskriftsnämnden: PN@mtm.se
- MTM:s taktila väggalmanacka beställs via Iris hjälpmedel: <https://www.irishjalpmedel.se/Almanacka-sv-1310/pm>

- Prenumerera på Vi punktskriftsläsare: <https://mtm.se/om-oss/las-vara-tidskrifter/prenumerera/>
- Kontakt SRF (punktskriftsinläring): punktskrift@srf.nu